

Ekonomikas Ministrija

Metodika „Kārtība, kādā tiek veikti finanšu un ekonomiskie aprēķini, lai pieņemtu lēmumu par koncesijas līguma slēgšanas tiesību iegūšanas procedūras uzsākšanu”

Šajā ziņojumā ir 17 lapas

Saturs

1	Ievads	1
2	Sākotnējais ziņojums	2
3	Kvalitatīvā analīze	5
3.1	Projekta laiks (20.punkts)	5
3.2	Aizņēmumu procentu likmes (34.un 39.punkts)	5
3.3	Koncesionāra maksājums (24.punkts)	6
3.4	Pievienotās vērtības nodokļa piemērošana	6
3.5	Inflācija (25.punkts)	6
3.6	Diskonta likme (26.punkts)	6
3.7	Projekta izmaksas (22. un 23.punkts)	7
3.8	Projekta ienākumi (27.punkts)	9
3.9	Koncesionāra peļņas procents (28.punkts)	9
3.10	Koncedenta maksājums (38.punkts)	9
3.11	Projekta realizācijas riski (30. – 33.punkti)	9
3.12	Sākotnējo datu modelis	12
3.13	Pasūtītāja sākotnējie secinājumi	12
4	Kvantitatīvā analīze	13
4.1	Projekta tagadnes vērtības aprēķināšana	13
4.2	Risku izmaksu neto patreizējās vērtības aprēķināšana	13
4.3	Projekta tagadnes vērtība	14
4.4	Ieguldījumam atbilstoša vērtība	14
5	Gala ziņojums	15

1 Ievads

Likumprojekta „Koncesiju likums” (turpmāk – Koncesiju likums) 6.pants paredz, ka lēmumu par koncesijas līguma slēgšanas tiesību iegūšanas procedūras sākšanu pieņem, pamatojoties uz finanšu un ekonomiskajiem aprēķiniem.

Šīs metodikas mērķis ir skaidrot Ministru kabineta noteikumu projektā ietverto aprēķinu būtību, nepieciešamību un veikšanas kārtību, lai nodrošinātu vienotu izpratni par koncesijas piešķiršanas nosacījumiem un vienotu normatīvo aktu piemērošanu.

Ministru kabineta noteikumu projekts un šī metodika ir izstrādāta, apkopojot citu valstu pieredzi publiskās – privātās partnerības projektu realizācijā un ievērojot Latvijas Republikas tiesību sistēmu.

Metodika sniegs priekšstatu par nepieciešamajām darbībām, sākot ar esošas problēmas risināšanas alternatīvām un beidzot ar ieguldījumam atbilstošas vērtības noteikšanu.

Finanšu un ekonomisko aprēķinu veikšanas posmi:

Posms	Mērķis	Rezultāts
1.Sākotnējais ziņojums	Aprakstīt projektu, identificēt projekta realizācijas veidus, noteikt projekta būtiskās sastāvdaļas un izskaidrot finanšu un ekonomisko aprēķinu veikšanas nepieciešamību.	Sagatavots Projekta apraksts, kuram var veikt finanšu un ekonomiskos aprēķinus.
2.Kvalitatīvā analīze	Definēt sākotnējos finanšu datus, pamatojoties uz kuriem tiks veikti aprēķini.	Aprēķinātas projekta naudas plūsmas koncesijas un publiskā iepirkuma variantiem.
3.Kvantitatīvā analīze	Salīdzināt projekta neto izmaksas gan publiskā iepirkuma, gan koncesijas gadījumā.	Noteikts vai ir ieguldījumam atbilstoša vērtība.
4.Gala ziņojums	Koncentrētā veidā salīdzināt koncesijas un publiskā iepirkuma iespējas, izdarīt secinājumus par izdevīgāko risinājumu un izteikt rekomendācijas turpmākām darbībām.	Skaidrojums par atšķirību starp koncesijas un publiskā iepirkuma novērtēšanu, izteiktas rekomendācijas lēmuma pieņemējiem par projekta turpināšanu.

2 Sākotnējais ziņojums

Sākotnējo ziņojumu sagatavo valsts vai pašvaldības institūcija (turpmāk - pasūtītājs), kura izskata konkrētās vajadzības realizācijas iespējas.

Sākotnējā ziņojuma mērķis ir aprakstīt projektu, identificēt projekta realizācijas veidus, noteikt projekta būtiskās sastāvdaļas un izskaidrot finanšu un ekonomisko aprēķinu veikšanas nepieciešamību, bet rezultāts – sagatavots projekta apraksts, kas satur pietiekamu informāciju, lai varētu veikt finanšu un ekonomiskos aprēķinus.

Lai pasūtītājs iespējami augstā kvalitātē spētu sagatavot projekta aprakstu, pasūtītājam ir nepieciešams izvērtēt sekojošus aspektus:

Projekta sociālais, ekonomiskais vai politiskais svarīgums

Tā noteikšanai pasūtītājam būtu jāatbild, piemēram, uz šādiem jautājumiem:

- kāds ir vajadzības ilglaicīgums?
- kādi bija mēģinājumi šo vajadzību risināt iepriekš?
- kāpēc iepriekš neizdevās vajadzību atrisināt?
- projekta piedāvātais risinājums?
- kā risinājums ir realizējams?

Atbilstība publiskajiem plāniem

Pasūtītājam noteikti būtu nepieciešams iepazīties gan ar pašvaldību, gan valsts publiski pieejamajiem politikas plānošanas dokumentiem (pamatnostādnēm, koncepcijām, rīcības plāniem), lai pārliecinātos, ka projekta realizācija nav pretrunā ar šiem dokumentiem un lai objektīvi un visaptveroši novērtētu, vai konkrēto vajadzību jau nav paredzēts risināt.

Mērķa definēšana

Definējot projekta mērķi, tas būtu jāskata gan no īstermiņa, gan ilgtermiņa viedokļa. Projekta mērķi ir skaidri jāparedz, kas tiek nodots koncesijā (uzņēmuma aktīvi un pasīvi, maksājumu iekasēšanas sistēma, naudas uzkrājumi). Būtu jāidentificē projekta uzdevumi un sagaidāmie rezultāti. Projekta mērķim ir jāietver arī izvirzāmās tehniskās prasības, sasniedzamie standarti un to realizācijas iespējas.

Investīciju apjoms

Pēc projekta mērķa definēšanas ir nepieciešams izvērtēt projekta izmaksu lielumu pret:

- sākotnējām administratīvajām izmaksām;
- pasūtītāja rīcībā esošiem budžeta līdzekļiem;
- pasūtītāja iespējām vajadzības gadījumā saņemt ilgtermiņa aizņēmumu.

Tāpat arī jāizvērtē iespējas projektu realizēt ar publiskā iepirkuma vai koncesijas metodi. Jāmēģina vispārēji plānot projekta budžetā izdevumus un ienākumus.

Ietekme uz sabiedrības drošību un veselību

Pasūtītājam, jo īpaši, ja tā ir pašvaldība, ir ļoti svarīgi iepriekš novērtēt, kā projekts ietekmēs sabiedrību. Būtu nepieciešams definēt projekta pamatgrupu, piemēram, bērni un skolnieki vai jaunās ģimenes, lai projekta laikā un pēc tā realizēšanas varētu izanalizēt projekta īstenošanas efektivitāti, nepieciešamību un lietderību.

Ietekme uz apkārtējo vidi

Ir nepieciešams novērtēt projekta ietekmi uz apkārtējo vidi, analizējot, vai uzlabosies satiksmes drošība, samazināsies trokšņu līmenis, tiks veikta apzaļumošana un izvērtējot citus aspektus.

Inovāciju pielietošanas iespējas

Lai gan pasūtītāja iespējas iniciēt inovatīvus risinājumus projekta sākumā ir daudz mazākas nekā koncesionāram iesniedzot piedāvājumu, vispārējs pārskats par iespējām izmantot inovācijas – materiālus, tehniskos risinājumus, IT, pakalpojumus – ir nepieciešams. Turklāt ieteicams būtu gan paredzēt konkrētas inovācijas projekta aprakstā, gan izvirzīt inovāciju nepieciešamību kā piedāvājuma vērtēšanas kritēriju.

Vai nav ierobežojumi koncesijai

Nepieciešamība pārliecināties, ka normatīvie akti (likumi un Ministru Kabineta noteikumi) neierobežo iespējas šo projektu realizēt ar koncesiju.

Projekta realizācijas varianti

Ņemot vērā, ka koncesija ir iespējama tikai projektos, kur projekta izmaksas sedz gala patērētājs, bet koncedenta maksājuma vispār nav (vai arī tas ir minimāls), ir iespējami divi projekta realizācijas varianti – publiskais iepirkums vai koncesija.

Iesaistītās puses, ieviešanas plāns,

Ļoti svarīga ir projekta apraksta izstrāde gan no tajā iesaistīto ekspertu kompetences, gan sagatavošanas laika viedokļa. Lai projekta apraksts būtu kvalitatīvāks, tā sagatavošanas laikā

būtu jāpiesaista gan profesionāli konsultanti ar atbilstošu pieredzi, gan būveksperti, gan juristi. Starptautiskā pieredze liecina, ka finanšu un ekonomisko aprēķinu sagatavošanai ir nepieciešami vidēji divi līdz četri mēneši:

- Sākotnējais ziņojums 1 līdz 2 nedēļas
- Kvalitatīvā analīze 3 līdz 5 nedēļas
- Kvantitatīvā analīze 4 līdz 8 nedēļas
- Gala ziņojuma 1 līdz 2 nedēļas

3 Kvalitatīvā analīze

Uz šo nodaļu ir attiecināmi Ministru kabineta noteikumu „Noteikumi par kārtību, kādā veicami projekta, kuru var realizēt ar koncesijas un publiskā iepirkuma metodi, finansiālie un ekonomiskie aprēķini” (turpmāk – Noteikumu) projekta III, IV un V nodaļas.

Šīs nodaļas mērķis ir definēt sākotnējos finanšu datus, pamatojoties uz kuriem tiks veikti aprēķini, savukārt rezultāts – aprēķinātas projekta naudas plūsmas koncesijas un publiskā iepirkuma variantiem.

Tas nozīmē, ka sākotnēji ir jānosaka visas iespējamās izmaksas katrā posmā, jāparedz ienākuma gūšanas iespējas no projekta realizācijas, kā arī jāveic risku pārdaļē.

3.1 Projekta laiks (20.punkts)

Projekta laiku nosaka Pasūtītājs, un tas nevarētu būt īsāks par laiku, kāds būtu nepieciešams, lai atmaksātu aizņēmumu, ja projekts tiktu realizēts ar publiskā iepirkuma metodi. Tas noteikti var būt garāks, bet nepārsniedzot 30 gadus, jo tas, savukārt, ir maksimālais termiņš, uz kādu var tikt noslēgta koncesija.

3.2 Aizņēmumu procentu likmes (34.un 39.punkts)

Ja pasūtītājs ir budžeta finansēta institūcija, tad tā var veikt ilgtermiņa aizņēmumu, ja tas atbilst likumā par valsts budžetu kārtējam gadam apstiprinātajam ilgtermiņa saistību kopapjomam sadalījumā pa programmām un apakšprogrammām. Šādam aizņēmumam ir jābūt reģistrētam atbilstoši 2005.gada 5.jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr.487 „Budžeta finansētu institūciju ilgtermiņa saistību reģistrēšanas kārtība”.

Ja pasūtītājs ir valsts, tad finanšu ministrs valsts vārdā var galvot tikai kredītus Valsts investīciju programmu, komercdarbības atbalsta programmu, kā arī studējošo un studiju kredītiem saskaņā ar Likumu par finanšu un budžeta vadību un 2005.gada 12.jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr.513 „Galvojuma sniegšanas un uzraudzības kārtība”.

Ja pasūtītājs ir pašvaldība, tad atbilstoši Likumam par finanšu un budžeta vadību, likumam „Par pašvaldību budžetiem” un 2002.gada 17.decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.543 „Noteikumi par pašvaldību aizņēmumiem un galvojumiem” (Noteikumi Nr.543) pašvaldība ir tiesīga aizņemties no valsts budžeta vai cita aizdevēja. Jebkurā gadījumā piekrišanu šādam aizņēmumam dod Finanšu ministrijas izveidota Padome. Ja pašvaldība aizņemas valsts budžeta līdzekļus, tad, vienojoties ar Valsts kasi, aizdevuma procentu likmi nosaka saskaņā ar Noteikumu Nr.543 18.punktu, piemēram, „(...) aizņēmumiem, kas izsniegti latos, procentu likmes nosaka konkrētam termiņam, pamatojoties uz valsts iekšējā aizņēmuma attiecīgā termiņa vērtspāpīru augļu likmēm, kurām pieskaitīti 0,5 procenti”.

Ja projekts tiek realizēts koncesijā, tad koncesionāra aizņēmuma procenta lielumu nosaka saskaņā ar vidējo tirgū pieejamo kredīta likmi.

3.3 Koncesionāra maksājums (24.punkts)

Koncesionāra maksājums ir ikgadējs maksājums, ko koncesionārs maksā koncedentam par koncesijas līguma tiesību iegūšanu. Koncesionāra maksājums nedrīkst būt mazāks par iepriekš aprēķināto finanšu apjomu, ko pasūtītājs iegūtu, ja projektu realizētu pats.

3.4 Pievienotās vērtības nodokļa piemērošana

Publiskā iepirkuma gadījumā

Likuma „Par pievienoto vērtības nodokli” 1.panta 7.punkts definē ar pievienotās vērtības nodokli apliekamās personas, bet 2.pants definē ar pievienotās vērtības nodokli apliekamos darījumus. Tādējādi, gadījumos, kad pasūtītājs veiks investīcijas, piemēram, cels jaunu katlumāju, tad katrs tam nepieciešamais darījums tiks aplikts ar PVN.

Koncesijas gadījumā

Darījuma aplikšanas ar PVN izņēmums varētu būt, kad koncesijas slēgšanas tiesības iegūs šim mērķim īpaši reģistrēta pilnsabiedrība, kas ir reģistrēta kā atsevišķs PVN maksātājs. Savstarpējie darījumi pilnsabiedrības dalībnieku starpā varētu netikt aplikti ar PVN.

Lai veidotu vienotu normatīvo aktu izpratni un praksi, būtu nepieciešama Finanšu ministrijas iesaistīšana šī jautājuma tālākā attīstīšanā.

3.5 Inflācija (25.punkts)

Ņemot vērā inflācijas ietekmi uz aprēķinu veikšanu, tā būtu jānosaka, ņemot vērā inflācijas svārstības. Tās noteikšanā būtu jāņem vērā pēdējo gadu laikā iezīmējušās tendences. Par pamatu varētu izmanto Latvijas Bankas prognozes.

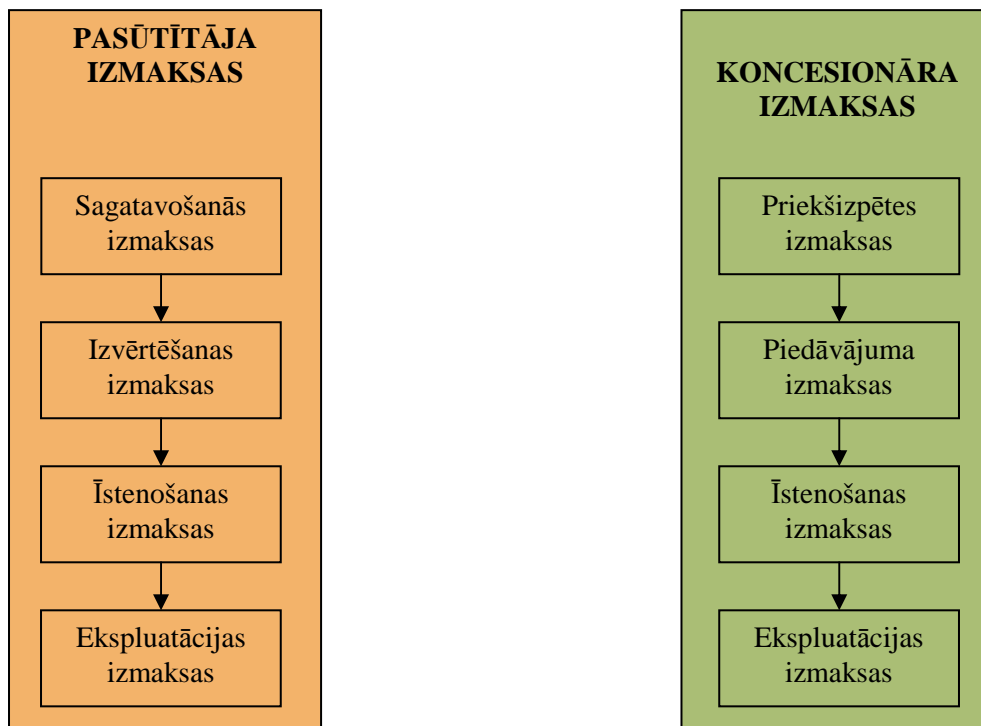
3.6 Diskonta likme (26.punkts)

Diskonta likme ir ļoti nozīmīgs lielums, lai aprēķinātu projekta tīro tagadnes vērtību. Ar tīro tagadnes vērtību nosaka nākotnes naudas plūsmas tagadnes vērtību un ļauj salīdzināt šo vērtību ar projektam nepieciešamo ieguldījuma summu gan publiskā iepirkuma, gan koncesijas gadījumā. Pasaules praksē ir sastopamas vairākas metodes – fiksēta diskonta likme 6% apmērā Lielbritānijā, noteiktas diskonta likmes robežas 6 – 7% Nīderlandē, diskonta likmes samazinājums atkarībā no projekta lieluma un līguma termiņa, diferencētas likmes tautsaimniecības nozarēm (piemēram, aviācijai – 13%).

Latvijas situācijā apsverama varētu būt fiksētās diskonta likmes piemērošana, kas būtu nostiprināta normatīvajā aktā. Nosakot diskonta likmi, būtu jāvērtē arī koncesiju mazais skaits Latvijā (tikai 14 saskaņā ar Ekonomikas ministrijas sniegto informāciju). Vienotas likmes noteikšana varētu vairot koncesiju popularitāti gan valsts un pašvaldību institūcijās, gan privātajos investoros.

3.7 Projekta izmaksas (22. un 23.punkts)

MK Noteikumos ir paredzēti četri izmaksu līmeņi gan pasūtītājam, gan koncesionāram (skatīt attēlu):



Turpmāk ir aprakstīts katrs izmaksu līmenis.

a) sagatavošanās izmaksas pasūtītājam un priekšizpētes izmaksas koncesionāram

Šīs ir pirmās izmaksas, ko veiks valsts vai pašvaldība (turpmāk – Pasūtītājs). Par projekta sagatavošanās izmaksām ir jāskaita tās izmaksas, kas tiek veiktas līdz koncesijas līguma slēgšanas tiesību iegūšanas procedūras uzsākšanai. Tās būs Pasūtītāja izmaksas, lai sagatavotu Sākotnējo ziņojumu. Tā kā Pasūtītājs lēmumu par projekta realizēšanu ar publiskā iepirkuma metodi vai koncesiju pieņems pēc projekta aprakstā ietvertās informācijas, bet koncesionārs, pamatojoties uz to, gatavos piedāvājumu, tad šim aprakstam ir ļoti būtiska loma projekta veiksmīgai realizācijai. Prakse liecina, ka šīs izmaksas ir apmēram 5 – 10% no kopējām projekta izmaksām. Šajās izmaksās ir iekļaujama arī koncesijas līguma sagatavošana.

Savukārt, pirmās izmaksas, kas radīsies koncesionāram būs priekšizpētes izmaksas. Par tādām ir jāuzskata izmaksas, kas koncesionāram radīsies, lai iepazītos ar projekta aprakstu un konkursa nolikumu un varētu izlemt, vai viņš ir spējīgs šīs prasības izpildīt.

b) izvērtēšanas izmaksas pasūtītājam un piedāvājuma izmaksas koncesionāram

Projekta izvērtēšanas izmaksas ir tās, kas ir saistītas ar koncesijas līguma slēgšanas tiesību iegūšanas procedūrai nepieciešamo dokumentu sagatavošanu, pirmskvalifikācijas pretendentu pieteikumu un pretendentu pieteikumu izvērtēšanu un koncesijas līguma izstrādāšanu. Tās ietver gan papildus izmaksas esošajiem darbiniekiem, gan arī konsultantu piesaisti nepieciešamības gadījumā.

Koncesionāram otrā līmeņa izmaksas ir saistītas ar piedalīšanos pirmskvalifikācijā un/vai pretendenta pieteikuma iesniegšanu. Pieteikuma sagatavošana ir koncesionāra izmaksas, lai uzvarētu izsludinātājā konkursā. Pamatojoties uz pieteikumā esošajiem risinājumiem, noteiktajiem projekta realizācijas termiņiem, un piedāvātajām izmaksām, pasūtītājs izvēlēsies uzvarētāju. Tādēļ par piedāvājuma izmaksām ir jāuzskata visas tās izmaksas, kas nepieciešamas piedāvājuma sagatavošanai. Prakse liecina, ka šīs izmaksas sastāda apmēram 5 – 10% no kopējām projekta izmaksām. Piemēram, būves koncesijas gadījumā šīs izmaksas ietvers arī ēkas sākotnējo skici un dizainu.

c) īstenošanas izmaksas

Neatkarīgi no projekta realizācijas veida – publiskais iepirkums vai koncesija, šīs izmaksas ir saistītas ar konkrētā projekta realizāciju. Tās ietver nepieciešamo valsts nodevu samaksāšanu, būvniecību, apdrošināšanu, uzraudzību u.c. izmaksām. Īstenošanas izmaksām būtu jābūt vienādām neatkarīgi no projekta realizācijas veida. Īstenošanas izmaksas ir atkarīgas no projekta aprakstā ietvertās informācijas par projekta stadiju. Piemēram, ja ēkas būvprojekts jau ir apstiprināts, tad īstenošanas izmaksas būs vienādas, taču, ja ir zināmi tikai tehniskie parametri un būvprojekts vēl ir jāizstrādā, tad visdrīzāk īstenošanas izmaksas koncesijas gadījumā būs zemākas.

d) ekspluatācijas izmaksas

Ekspluatācijas izmaksas ir iedalāmas darbības un uzturēšanās izmaksās.

Darbības izmaksas nodrošina projekta funkcionēšanu, un pie tām ir pieskaitāmas izmaksas, kas nepieciešamas projekta darbības laikā, lai nodrošinātu projekta darbību atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Savukārt, uzturēšanas izmaksas ir paredzētas, lai iekārtas un nekustamais īpašums nepārtraukti atrastos labā tehniskā stāvoklī. Pie uzturēšanas izmaksām ir jāpieskaita arī nolietojuma aprēķināšana ēkām un iekārtām koncesijas gadījumā. Uzturēšanas izmaksu nepieciešamība un apjoms ir jāparedz jau projekta aprakstā.

3.8 Projekta ienākumi (27.punkts)

Par projekta ienākumiem uzskatāmi ienākumi, kas ir iepriekš prognozējami, ir tieši saistīti ar projektu tā darbības laikā un tiek saņemti no gala patērētājiem. Par projekta ienākumiem ir uzskatāma arī nomas maksa būves koncesijas gadījumā.

a) pārdošanas vai nomas ienākumi

Pārdošanas ienākumi nav iespējami projekta realizācijas laikā ne publiskā iepirkuma, ne koncesijas gadījumā.

Par nomas ienākumiem jāuzskata tie ienākumi, kas ir iespējami koncesijas gadījumā, kad koncesionāram ir piešķirtas tiesības projekta realizācijas laikā un vietā apbūvēt arī citas platības, no kurām gūt ienākumus. Piemēram, ja pakalpojuma koncesija paredz modernizēt esošās ēdināšanas telpas, bet koncesionārs blakus uzceļ arī pirti ar banketa zāli, par nomas ienākumiem ir uzskatāma visa samaksa par pirts un banketu zāles izmantošanu. Līdz ar to nomnieks būs kāda trešā persona, nevis pasūtītājs vai gala patērētājs.

b) gala patērētāja maksājumi

Pakalpojuma sniegšanas gadījumā projekta ienākumus veido visu ienākumu summa. Katra pakalpojuma ienākumus nosaka pakalpojuma izmaksu reizinot ar plānoto gala patērētāju skaitu. Būves gadījumā projekta ienākumus veido visu nomnieku nomas maksu summa.

3.9 Koncesionāra peļņas procents (28.punkts)

Īpaši koncesijas aprēķinu veikšanai pasūtītājs nosaka maksimālo peļņas procentu apmēru. Tā kā viens no galvenajiem privātā sektora virzītājspēkiem ir vēlme nopelnīt, tad koncesionāra peļņas procenta noteikšana ir nepieciešama, lai ieinteresētu privāto sektoru projekta realizācijā ar koncesijas metodi un objektīvāk veiktu sākotnējos aprēķinus.

3.10 Koncedenta maksājums (38.punkts)

Koncedenta maksājums nav uzskatāms par projekta ienākumu, līdz ar to finanšu modeļu aprēķinu tabulās šis maksājums ir uzskaitāms atsevišķi. Ja koncedenta maksājums ir plānots, tad tā ir starpība, kas rodas no koncesionāra izdevumu un peļņas summas atņemot maksājumu no gala lietotāja.

3.11 Projekta realizācijas riski (30. – 33.punkti)

Vispirms ir nepieciešama risku identificēšana, kurai seko risku pārdale un tad risku izmaksu aprēķināšana.

a) Risku identificēšana

Galvenie risku veidi:

būvniecības risks – risks, ka būvniecība nenotiek iepriekš noteiktajā laikā, kvalitātē un budžeta ietvaros. Tas ietver tādus riskus kā piegādes aizkavēšanos, nosacījumu neievērošanu, papildus izmaksas, tehniskas nepilnības, kā arī ārējo apstākļu radītas negatīvas sekas.

pieejamības risks – risks, ka koncesionārs nenodrošina līgumā atrunātā pakalpojuma daudzuma piegādi vai drošības nosacījumu ievērošanu, sniedzot pakalpojumu gala lietotājiem. Koncesiju līgumā būtu jāparedz, ka šī riska iestāšanās gadījumā koncesionārs maksā soda naudu, kas ir atbilstoša pārkāpuma smagumam.

pieprasījuma risks – risks, ka pakalpojuma pieprasījums ir mazāks nekā plānots. Pieprasījuma risks varētu rasties, piemēram, tādu iemeslu rezultātā kā biznesa cikls, jaunas tirgus tendences, tieša konkurence vai tehnikas nolietošānās. Risks ietver tikai novirzi no plānotā pieprasījuma. Šajā gadījumā novirze nedrīkst būt radusies dēļ pakalpojuma nepietiekamas vai zemas kvalitātes vai jebkuriem citiem apstākļiem, kas ietekmē sniegtā pakalpojuma kvantitāti vai kvalitāti.

likumdošanas risks – risks, ka normatīvo aktu prasību izmaiņu rezultātā projekts var sadārdzināties.

b) Risku pārdale

Risku pārdale nozīmē atbildības noteikšanu kādai no pusēm (pasūtītājam vai koncesionāram) par riska iestāšanās seku novēršanu. Publiskā iepirkuma gadījumā riska pārdale nav iespējama, jo jebkura riska iestāšanās izmaksas segs pasūtītājs.

Lai pasūtītāja aktīvos neuzskaitītu koncesijas izmaksas, pasūtītājs nedrīkst uzņemties būvniecības risku un vismaz vienu no pieejamības vai pieprasījuma riskiem¹. Koncesionārs var arī neatbildēt par visiem riskiem.

Savukārt koncesijas gadījumā risku pārdale notiks starp koncedentu un gala patērētāju no vienas puses un koncesionāru no otras puses. Tātad tie riski, kuru vadīšana ietilpst tieši koncesionāra kompetencē, piemēram, būvniecība, vienmēr būs 100% koncesionāra risks. Savukārt, tā kā pasūtītājs var ietekmēt pieprasījuma riska iestāšanās iespējamību (izsniedzot vai neizsniedzot atļauju nodarboties ar regulējama pakalpojuma sniegšanu), tad pasūtītājam vai gala patērētājam šis risks arī būtu jāsedz.

Ja risku sedz gala patērētājs un tas iestājas, tad riska izmaksas sedz gala lietotājs, kuram turpmāk būs jāmaksā augstāks pakalpojuma tarifs.

¹ Treatment of Public – Private Partnerships, EUROSTAT (Statistical Office of the European Communities) decision 18/2004.

Risku pārdale koncesijas gadījumā

Risku veids	Risku pārdale		
	Pasūtītājs/ Gala patērētājs	Koncesionārs	Abu pušu risks
Būvniecības risks		X	
Pieejamības risks		X	
Pieprasījuma risks	X		
Likumdošanas risks			X

c) Izmaksas

Riska izmaksas aprēķina, ņemot vērā riska iestāšanās iespējamību un finansiālās sekas, kādas radīsies riskam iestājoties. Seku noteikšanai analizē radīto zaudējumu apjomu, papildus izmaksu apjomu, neiegūtās peļņas apjomu un darbības veikšanas ierobežojumus.

Risku izmaksas aprēķina pēc sekojošas formulas:

$$RI = Ie * S, \text{ kur}$$

RI – risku izmaksas;

Ie – risku iestāšanās iespējamība izteikta procentos;

S – riska iestāšanās seku apjoms naudas izteiksmē.

Risku izmaksu pārdale koncesijas gadījumā

Risku veids	Riska iespējamība		Riska iestāšanās sekas, LVL	Riska izmaksas, LVL	
	Pasūtītājs/ Gala patērētājs	Koncesionārs		Pasūtītājs/ Gala patērētājs	Koncesionārs
Būvniecības risks	-	20%	50	-	10
Pieejamības risks	-	10%	35	-	3,5
Pieprasījuma risks	10%	-	20	-	2
Likumdošanas risks	5%	5%	20	1	1

3.12 Sākotnējo datu modelis

Balstoties uz iepriekš noteikto informāciju, ir iespējams izveidot sākotnējo datu modeli, pamatojoties uz kuru var tikt veikti aprēķini, lai noteiktu, kuram projekta realizācijas veidam ir ieguldījumam atbilstoša vērtība. Sākotnējo datu modeli sagatavo gan projektam, gan projekta riskiem.

Sākotnējo datu modelī tiek aprēķinātas projekta kopējās izmaksas, to realizējot attiecīgi ar publiskā iepirkuma vai koncesijas metodi.

3.13 Pasūtītāja sākotnējie secinājumi

- 1 Projekta izmaksu un ienākumu lielums izriet no Projekta apraksta detalizācijas pakāpes.
- 2 Sagatavošanās izmaksas pasūtītājam un piedāvājuma izmaksas koncesionāram, atkarībā no projekta sarežģītības pakāpes, atsevišķos gadījumos, var sastādīt pat līdz 10% no projekta realizācijas summas.
- 3 Projekta īstenošanas izmaksas gan publiskajam iepirkumam, gan koncesijai būs vienādas.
- 4 Atšķirsies aprēķinos izmantojamo aizņēmumu procentu likmes publiskajam iepirkumam (ja piemērojamas) no koncesijas.
- 5 Inflācija ir jāprognozē, ņemot vērā tās izmaiņas iepriekšējo mēnešu laikā.
- 6 Projekta laiks ir nosakāms tāds, lai sasniegtu projekta mērķi.
- 7 Ienākumi no gala patērētāja ir jānosaka, ņemot vērā iepriekšējo pieredzi.

4 Kvantitatīvā analīze

Uz šo nodaļu attiecas Noteikumu projekta VI nodaļa.

Šis nodaļas mērķis ir salīdzināt projekta izmaksas gan publiskā iepirkuma, gan koncesijas gadījumā, savukārt rezultāts - ieguldījumam atbilstošās vērtības noteikšana.

Projektu kvantitatīvi vērtē, veicot aprēķinus šādā secībā:

- 1 projekta neto patreizējā vērtība gan koncesijas, gan publiskā iepirkuma gadījumā;
- 2 risku neto patreizējā vērtība gan koncesijas, gan publiskā iepirkuma gadījumā;
- 3 projekta tagadnes vērtība;
- 4 ieguldījumam atbilstoša vērtība.

4.1 Projekta tagadnes vērtības aprēķināšana

Projekta neto patreizējā vērtība ir projekta plānoto nākotnes naudas plūsmu tagadnes vērtība, kas ļauj salīdzināt šo vērtību ar projektam nepieciešamo ieguldījuma summu.

Gan koncesijas, gan publiskā iepirkuma gadījumā projekta neto patreizējā vērtību aprēķina:

$$PNPV = NP_0 + \frac{NP_1}{(1+r)^1} + \frac{NP_2}{(1+r)^2} + \frac{NP_3}{(1+r)^3} + \dots + \frac{NP_n}{(1+r)^n}, \text{ kur}$$

NP – attiecīgā gada naudas plūsma;

r – diskonta likme;

0, 1, 2, 3, ...n – attiecīgais naudas plūsmas gads.

4.2 Risku izmaksu neto patreizējās vērtības aprēķināšana

Risku izmaksu neto patreizējā vērtība ir projekta nākotnes risku izmaksu vērtība, kas ļauj salīdzināt šo vērtību ar risku izmaksām nepieciešamo ieguldījuma summu.

Risku izmaksu neto patreizējo vērtību aprēķina:

$$RNPV = RI_0 + \frac{RI_1}{(1+r)^1} + \frac{RI_2}{(1+r)^2} + \frac{RI_3}{(1+r)^3} + \dots + \frac{RI_n}{(1+r)^n}, \text{ kur}$$

RI – attiecīgā gada risku izmaksas;

r – diskonta likme;

0, 1, 2, 3, ...n – attiecīgais risku izmaksu gads.

4.3 Projekta tagadnes vērtība

Projekta vērtība ir projekta neto patreizējās vērtības un risku izmaksu neto patreizējās vērtības summa. Projekta tagadnes vērtību aprēķina gan koncesijai, gan publiskajam iepirkumam.

$$PV = PNPV + RNPV, \text{ kur}$$

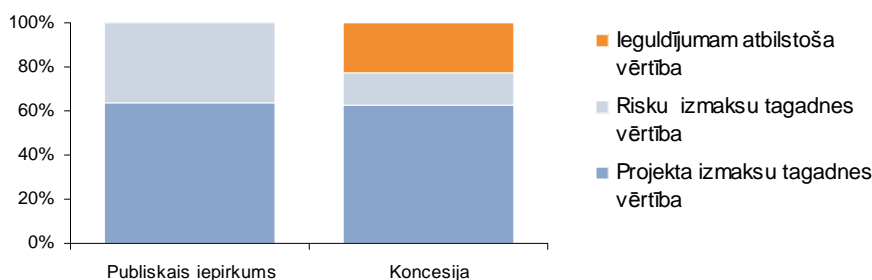
PNPV – projekta tagadnes tīrā vērtība;

RNPV – risku tagadnes tīrā vērtība.

4.4 Ieguldījumam atbilstoša vērtība

Projekta ieguldījumam atbilstošā vērtība ir gadījumā, ja koncesijas izmaksas ir mazākas par izmaksām publiskajā iepirkumā Piemēram, ja projekta izmaksu tagadnes vērtība publiskā iepirkuma gadījumā ir 53,40, bet koncesijas – 52,99, savukārt projekta risku izmaksu tagadnes vērtība publiskā iepirkuma gadījumā ir 30,56, bet koncesijas gadījumā – 12,13, tad ieguldījumam atbilstoša vērtība būs 18,84.

Ieguldījumam atbilstoša vērtība



5 Gala ziņojums

Gala ziņojuma mērķis ir koncentrētā veidā salīdzināt koncesijas un publiskā iepirkuma iespējas, izdarīt secinājumus par izdevīgāko risinājumu un izteikt rekomendācijas turpmākām darbībām, savukārt, rezultāts ir – skaidrojums par atšķirību starp koncesijas un publiskā iepirkuma novērtēšanu, izteiktas rekomendācijas lēmuma pieņēmējiem par projekta turpināšanu.

Rezultātu apraksts

Rezultātu apraksts ietver visu finanšu un ekonomisko aprēķinu būtiskāko informāciju vienkopus. Rezultātu aprakstā ir jāskaidro gan izmaksu veidi un apjoms, gan ienākumu identificēšana un apjoma noteikšana, gan risku pārdale un riska iestāšanās seku apjoma aprēķināšana. Tāpat ir jāapraksta iegūtā ieguldījumam atbilstoša vērtība, veicot publiskā iepirkuma un koncesijas salīdzinājumu.

Rekomendācijas

Rekomendācijās būtu jāuzsver tās lietas, kurām var būt ievērojama loma koncesijas līguma slēgšanas tiesību iegūšanas procedūras laikā, piemēram, ierosinātās darbības, kā samazināt risku iestāšanās iespējamību un kādus kvalitatīvos kritērijus iekļaut koncesijas līguma slēgšanas tiesību iegūšanas nolikumā.